



Actie-agenda Voorkomen van jongerendakloosheid (16-27 jaar)



Dak- en thuisloze jongeren vertellen hun vrienden of familie niet vaak over hun situatie. Uit schaamte of uit angst voor afwijzing. Deze anonimisering is verbeeld door de slagschaduw die fotografisch ontstaan is. De personen zelf zijn via een softwareprogramma door een algoritme verborgen. Wie zien we hier? Ook een vriend of familielid kan dak- of thuisloos worden. In de anonimiteit.

Fotograaf: © Rick van der Klooster / Het Beelddepot



Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis

Deze actie-agenda is te zien als een addendum bij het Nationaal Actieplan Dakloosheid. Lees over het Nationaal Actieplan Dakloosheid op de website www.eersteenthuis.nl.

Inhoud

Actie-agenda Voorkomen van jongerendakloosheid (16-27 jaar)	4
Te veel jongeren dakloos	5
Focus op preventie	6
Totstandkoming	6
Leeswijzer	6
1. Uitgangspunten en randvoorwaarden	8
1.1. Leidende principes beleid dakloosheid	8
1.2. Volwaardige participatie van jongeren	9
1.3. Versterken van preventiebeleid in regio's	9
1.4. Integrale samenwerking en gedeeld eigenaarschap	10
2. Goede en vindbare informatie en ondersteuning	11
3. Vroegsignalering op orde	13
4. Versterken van financiële bestaanszekerheid	15
4.1. Participatiewet	15
4.2. Armoede- en schuldenbeleid	16
5. Een veilige plek om te wonen	19
6. Eén jongere, één plan, één regisseur	22
7. Soepele overgangen en continuïteit van ondersteuning	24
8. Voortgang en rapportage	26
9. Ten slotte	27

Actie-agenda Voorkomen van jongerendakloosheid (16-27 jaar)

Eind 2022 is het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030) gelanceerd. Dit plan bevat acties om dakloosheid in Nederland te voorkomen en terug te dringen. Voorliggende actie-agenda is te zien als een addendum bij het Nationaal Actieplan Dakloosheid. Het is een nadere uitwerking en concretisering van actielijn 6 van het actieplan, dat aandacht vraagt voor specifieke groepen. Deze actie-agenda gericht op jongeren is nodig, omdat er zorgelijke signalen zijn dat het aantal dakloze jongeren na een dalende trend weer toeneemt. Bovendien blijkt blijvende aandacht en gerichte actie vanuit alle samenwerkende partners voor de groep 16 tot 27-jarigen nodig: zonder specifieke aandacht, dreigen ze van de agenda te vallen. Als er niets gebeurt, is het risico dat het aantal dakloze jongeren verder stijgt.¹ We willen voorkomen dat het zo ver komt. Het doel van deze actie-agenda is eenieder die hier een rol in kan spelen, van uitvoerende professional tot woningcorporatie, van gemeente tot Rijk, op te roepen tot actie om dakloosheid onder jongeren te voorkomen en terug te dringen.

Deze actie-agenda bevat geen uitgebreide, nieuwe beleidsanalyse of beleidsplan. Vrijwel alles over wat nodig is om dakloosheid onder jongeren te voorkomen, is immers bekend. Ook is al veel in gang gezet. In verschillende onderdelen van het Nationaal Actieplan Dakloosheid zijn acties die jongeren raken, al genoemd; voortbouwend op de geleerde lessen van het voorgaande Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren. Waar het in deze actie-agenda om gaat, is het bij elkaar brengen van en overzicht creëren over wat al gebeurt, en op basis daarvan extra aanvullende acties te identificeren. Het komt er nu op aan om alle kennis die voorhanden is, in de praktijk te brengen, te versnellen en waar mogelijk op te schalen. Daarbij moet het uitgangspunt steeds zijn om de uitvoeringspraktijk voor zowel jongeren als professionals in beleid en uitvoering eenvoudig en tastbaar te houden.

“Op mijn 16^e was ik voor het eerst ‘bankhopper’. Ik raakte onzichtbaar voor het systeem en werd van het kastje naar de muur gestuurd. Voor een verblijf in de nachtopvang of de aanvraag van een uitkering was ik te jong. Voor een verblijf in een jeugdzorginstelling was ik ‘te complex’. In deze periode ben ik ook meerdere malen afgewezen voor klinische behandeling door de problemen die ik in de loop der jaren had ontwikkeld. Er was nergens plek voor mij.”

Uit: Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis

¹ [Zie Dakloze mensen 18 tot 65 jaar, persoonskenmerken | CBS](#) en [Resultaten tweede ETHOS telling: veel verborgen dakloosheid onder vrouwen en kinderen - Kansfonds](#)

Te veel jongeren dakloos

Jongeren zijn nog altijd relatief oververtegenwoordigd in de groep dakloze mensen: de recente ETHOS-tellingen dak- en thuisloosheid van Kansfonds en Hogeschool Utrecht in zes regio's bevestigen dat beeld. Het CBS schat dat ongeveer één vijfde van de dakloze mensen tussen de 18 en 27 jaar is. Deze jongeren beschikken niet over een woonruimte en hebben geen vooruitzicht op een stabiele slaapplek. Zij zijn dakloos volgens de definitie van de 'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion' (ETHOS) en aangewezen op bijvoorbeeld de maatschappelijke opvang, het tijdelijk verblijven bij familie of vrienden, of het overnachten in overdekte openbare ruimten of in de buitenlucht.² Deze jongeren zijn meestal niet plotseling dakloos geworden: vaak is er al veel gebeurd voordat het zover komt en is er sprake van een combinatie van elementen die heeft geleid tot een instabiele woonsituatie. Kennisinstituut Movisie heeft typerende routes en dynamieken geïdentificeerd die kunnen leiden naar dakloosheid onder jongeren.³ Het gaat bijvoorbeeld om jongeren die door een problematische gezins- of thuissituatie niet meer thuis kunnen wonen, om jongeren voor wie het inkomen ontoereikend is om zelfstandige woonruimte en vaste lasten te betalen, en om jongeren die dakloos raken na uitstroom uit een intramurale zorginstelling (zie kader). Vaak gaat het ook om jongeren die te maken hebben met complexe, meervoudige problematiek, zoals financiële, psychische en/of verslavingsproblemen, soms in combinatie met een (licht)verstandelijke beperking.

Routes of dynamieken die bij jongeren leiden tot dakloosheid

Niet meer thuis kunnen wonen: Door een problematische gezins- of thuissituatie kunnen jongeren niet meer thuis wonen. Conflicten, psychische problemen, verslavingsproblematiek armoede en huiselijk geweld binnen het gezin, kunnen hier een rol in spelen.

Schaarste woningaanbod: Woningnood en onvoldoende betaalbaar woningaanbod maken het voor jongeren erg moeilijk om geschikte woonruimte te vinden. Voor huurtoeslag komen ze niet altijd in aanmerking. Jongeren zijn aangewezen op wonen bij kennissen, huissjersmelkers of illegale woonvormen. Hierdoor ontstaan regelmatig problemen zoals betalingsachterstand of conflicten met huurbaas, waardoor jongeren dakloos raken.

Toegang tot werk en inkomen: Het minimumjeugdloon en de bijstandsuitkering voor 18 tot 21-jarigen zijn ontoereikend om zelfstandige woonruimte en vaste lasten te betalen. Door het ontbreken van een briefadres en de verplichte vier-weken-zoektermijn raken jongeren snel in financiële problemen. Door hun problemen stoppen veel jongeren met school. Dit maakt het moeilijk om een baan te vinden.

Vertrek instelling en ontoegankelijke hulpverlening: Een deel van de jongeren raakt dak- of thuisloos na uitstroom uit een jeugdzorginstelling, beschermde woonvoorziening, verslavingskliniek of gevangenis (Leerdam, e.a., 2021). Deze jongeren zijn vaak onvoldoende voorbereid op een zelfstandig leven en kunnen op niemand terugvallen. Boven de 18 jaar stopt jeugdhulp.⁴ Door wachtlijsten en strenge criteria is het moeilijk om passende hulpverlening te vinden. Problemen kunnen daardoor snel opstapelen.

Problemen en uitdagingen: Dak- en thuisloze jongeren moeten zien te overleven zonder huis, hebben te maken met schooluitval, traumatische ervaringen, psychische problemen, schulden, stigmatisering en verslaving. Deze problemen zijn van invloed op hun mogelijkheden en maken het moeilijk om uit hun thuisloze situatie te komen.

Vaardigheden: Het ontbreekt jongeren vaak aan de benodigde vaardigheden om al een zelfstandig leven te leiden. Vanuit hun ouders of hulpverleners kregen zij niet altijd de juiste 'tools' aangereikt en velen hebben geen sociaal vangnet.

Uit: [Wat-werkt-bij-dak-en-thuisloosheid-jongeren.pdf \(movisie.nl\)](#)

2 Ethos light definitie: mensen die leven in de openbare ruimte; mensen in de noodopvang; mensen in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen; mensen die uitstromen uit een instelling; mensen in niet-conventionele woonplekken (zoals auto, kraakpand, vakantiewoning); mensen die tijdelijk verblijven bij familie, vrienden of kennissen;

3 [Wat-werkt-bij-dak-en-thuisloosheid-jongeren.pdf \(movisie.nl\)](#)

4 Een kanttekening bij de tekst van Movisie is dat er de optie van verlengde jeugdhulp is wanneer dit noodzakelijk is (voor jongeren tussen de 18 en 23 jaar).

Alle jongeren in Nederland moeten ruimte krijgen om zich naar vermogen te ontwikkelen en op eigen benen te gaan staan. Zonder verwoestende en vaak traumatische episode(s) van dakloosheid in hun leven. Jongeren die dakloos zijn geweest, ondervinden daar nog lang gevolgen van. Zo nemen zij vaak de negatieve, stigmatiserende denkbeelden uit de samenleving over en passen die op zichzelf toe met als gevolg angst, werkloosheid, laag zelfbeeld, depressieve symptomen, hopeloosheid en het mijden van professionele hulp. Het is dan ook essentieel om op tijd in te grijpen en dakloosheid onder jongeren te voorkomen. Hiervoor is het belangrijk om specifiek aandacht te blijven schenken aan de behoeften van deze jongeren, naast inzet op de generieke maatregelen om dakloosheid onder alle groepen fors en structureel terug te dringen. De genoemde typerende routes en dynamieken die voor jongeren tot dakloosheid leiden, gelden immers niet of in mindere mate voor volwassenen. Niet voor niets zijn jongeren een specifiek benoemde doelgroep in het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (actielijn 6).

Focus op preventie

Deze actie-agenda richt zich nadrukkelijk op preventie. Het uitgangspunt dat voorkomen van dakloosheid te allen tijde de beste (en goedkoopste) oplossing is, geldt voor mensen van alle leeftijden, maar is voor jongeren cruciaal gezien de levensfase waarin zij zich bevinden. Deze actie-agenda zoomt in op de extra of andere inzet of aandacht die nodig is om dakloosheid te voorkomen onder de groep jongeren tussen de 16 en 27 jaar. De kern van de aanpak zijn zes pijlers die zijn gericht op het versterken van het ontwikkelpotentieel en de eigen regie van de jongere. Die pijlers moeten op orde zijn om jongeren, en zeker jongeren in een kwetsbare positie, een kansrijke start van hun volwassen leven te geven. En dakloosheid te voorkomen. Uitgelichte acties zien toe op verscheidene typen van preventie: *universele preventie* die ingezet moet worden voor alle jongeren in Nederland, *upstream-preventie* voor jongeren in een kwetsbare positie die een verhoogd risico lopen op dakloosheid en *crisispreventie* gericht op jongeren die een direct risico op dakloosheid lopen.⁵

Totstandkoming

Bij de totstandkoming van deze actie-agenda is niet alleen dankbaar gebruik gemaakt van de kennis, ervaring en inzichten van vele partners in de aanpak van dakloosheid – inclusief jongeren zelf; maar óók van alle goede praktijken die al zijn getest in de 100% ambitiepilots van het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren en de Landelijke aanpak 16-27 vanuit Ondersteuning Zorg voor de Jeugd (OZJ).⁶

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk van deze actie-agenda (1.1 t/m 1.4) worden belangrijke uitgangspunten en randvoorwaardelijke zaken benoemd:

1. Zes leidende principes
2. Volwaardige participatie van jongeren
3. Preventiebeleid jongerendakloosheid in regio's
4. Integrale samenwerking en gedeeld eigenaarschap

In de daaropvolgende hoofdstukken (2 t/m 7) wordt stilgestaan bij inzet of aandacht die nodig is op de verschillende voor jongeren relevante leefgebieden en domeinen:

- Goede en vindbare informatie en ondersteuning (hoofdstuk 2)
- Vroegsignalering op orde (hoofdstuk 3)
- Versterken van financiële bestaanszekerheid (hoofdstuk 4)
- Een veilige plek om te wonen (hoofdstuk 5)
- Eén jongere, één plan, één regisseur (hoofdstuk 6)
- Soepele overgangen en continuïteit van ondersteuning (hoofdstuk 7)

Per pijler wordt aangegeven wat al gebeurt en welke extra acties ingezet worden door Rijk, gemeenten, woningcorporaties, onderwijsinstellingen, jeugdzorginstellingen en anderen die een rol spelen bij het voorkomen van

5 [Het-Raamwerk-Preventie-Dakloosheid_Pleun-Usman.pdf \(straatconsulaat.nl\)](#)

6 Kamerstukken II, 2018-2019, 29 325, nr. 97 en <https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/projecten/landelijke-aanpak-16-27>

jongerendakloosheid. De acties worden uitgevoerd binnen bestaande (bestuurlijke) afspraken, wettelijke kader(s) en financiële afspraken en vallen onder de verantwoordelijkheid van de betreffende programma's, organisaties/ gemeenten of ministeries.

In hoofdstuk 8 wordt stilgestaan bij de voortgang en rapportage, om met een slotwoord in hoofdstuk 9 af te sluiten.

1. Uitgangspunten en randvoorwaarden

Het Nationaal Actieplan Dakloosheid gaat uit van de algemeen geldende mensenrechten. Elk mens, dus ook elke jongere, heeft recht op zaken als huisvesting, een behoorlijke levensstandaard, toegang tot zorg en volwaardige participatie. Deze actie-agenda is een nadere uitwerking om de aanpak van dakloosheid onder jongeren te verstevigen. De hieronder omschreven uitgangspunten en randvoorwaarden zijn onverminderd van kracht bij het voorkomen van dakloosheid van jongeren.

1.1. Leidende principes beleid dakloosheid

Vanuit de aanpak dakloosheid wordt continu gestreefd naar een betere uitvoeringspraktijk met een forse vermindering van het aantal dakloze jongeren (16-27 jaar) tot gevolg. Nadrukkelijk wordt ingezet op het voorkomen van nieuwe dakloze jongeren. De leidende principes van het Nationaal Actieplan vormen het uitgangspunt. Ze zijn het kompas bij de uitvoering van de in deze actie-agenda benoemde activiteiten:

1. *Dakloosheid voorkomen is altijd beter dan opvang of herhuisvesting.*
Dakloosheid wordt vaak veroorzaakt door een samenloop van omstandigheden. In vrijwel alle gevallen kan met de juiste inzet dakloosheid voorkomen worden. We werken aan de situatie dat iedereen naar vermogen mee kan doen, met een fundament van bestaanszekerheid voor iedereen en het perspectief van vooruitgang en meedoen.
2. *Huisvesting is een mensenrecht.*
Huisvesting maakt zelfstandig leven mogelijk, een basisvoorwaarde voor het op orde hebben/krijgen van andere zaken zoals opleiding/werk en bestaanszekerheid. Stabiele huisvesting voorkomt in de eerste plaats dakloosheid. Dakloze jongeren hoeven niet te bewijzen dat ze 'klaar' zijn voor een zelfstandige woning of deze te 'verdienen'. Jongeren kunnen het liefst direct en zonder tijdelijke voorzieningen of anders zo snel mogelijk in een voor hen zo thuis mogelijke omgeving wonen.
3. *Respect voor keuze en eigen regie van mensen.*
Jongeren die dakloos zijn of riskeren dakloos te worden, zijn volwaardige inwoners met rechten en plichten net als iedere andere inwoner. Zij worden in staat gesteld om zelf de regie te behouden over zaken die hen raken. De jongere zelf staat centraal bij elke beslissing die zijn of haar leven raakt.
4. *Scheiden van wonen en zorg.*
De (toegang tot) huisvesting is gescheiden van zorg en behandeling. Het hebben van een eigen woning draagt bij aan het gevoel verbonden te zijn met de bredere samenleving. De jongere wordt ondersteund bij het onderhouden en herstellen van contact met directe netwerken zoals de familie. Van belang is dat de jongere een keuze heeft in welke woonvorm het beste model is en zich altijd eigenaar voelt van de beslissing, en dat de beslissing voor de jongere en de buurt bijdraagt aan het succesvol wonen.
5. *Ondersteuning is gericht op herstel.*
Het herstelproces na een episode van dakloosheid is uniek en persoonlijk. Dat vraagt om ondersteuning die het niet probeert over te nemen, maar die helpt het leven te verbeteren. Interactie met jongeren is gericht op het opbouwen van vertrouwen, wat helpt te herstellen op iemands eigen voorwaarden. Mogelijk verkeerde besluiten nemen hoort hierbij, fouten maken is onderdeel van ontwikkeling: die geven juist kans op groei en versterken het vertrouwen.
6. *Ondersteuning is flexibel en op maat.*
Met huisvesting begint het herstel pas. Om succesvol zelfstandig te kunnen wonen kan gedurende langere tijd ondersteuning nodig zijn. De behoeften en levensdoelen van de jongere staan centraal, zolang dit in overeenstemming is met prettig en veilig wonen.

1.2. Volwaardige participatie van jongeren

Het ervaringspanel Jongerenpanel de Derde Kamer heeft zich de afgelopen jaren bewezen als cruciale partner in de aanpak van jongerendakloosheid. Het heeft een belangrijke rol gespeeld in het inzichtelijk maken van de knelpunten waar jongeren tegenaanlopen en het aandragen van concrete oplossingen. De inbreng en actieve inzet van het Jongerenpanel is van grote meerwaarde geweest voor de uitvoering van het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren en de totstandkoming van het Nationaal Actieplan Dakloosheid. Ook hebben de jongeren die in het panel zitten, samen met de jongerenorganisaties met wie zij SamenThuis2030 vormen, een waardevolle inbreng gehad bij de ontwikkeling van deze actie-agenda.

Tijdens de uitvoering van maatregelen die worden benoemd in deze actie-agenda, zal het Jongerenpanel regelmatig gevraagd en ongevraagd advies blijven geven. Denk hierbij aan adviezen over regie, betekenisvolle participatie, het snel krijgen van het briefadres, wonen en financiële bestaanszekerheid. Het Rijk blijft hier dankbaar gebruik van maken. Het maakt het beleid rijker en we willen geen beleid maken zonder de mensen voor wie het bedoeld is; de inzet van ervaringskennis in de hele beleidscyclus is dan ook een van de belangrijkste pijlers van het Nationaal Actieplan Dakloosheid. Ook gemeenten wordt opgeroepen om met lokale jongerenpanels of belangenbehartigers te (blijven) werken. Idealiter richten gemeenten daarnaast een structuur in waardoor deze lokale jongerenpanels of belangenbehartigers signalen op meerdere beleidsterreinen kunnen delen.

Acties

- Het Jongerenpanel wordt door het VNG landelijk gemeentelijk netwerk 16-27, Platform Sociaal Domein (PSD) en gemeenten die dat wensen in de regio's ingezet om hun kennis ten aanzien van betekenisvolle participatie rond de aanpak van dakloosheid te delen.
- Het Jongerenpanel geeft gevraagd en ongevraagd advies op Rijksniveau en aan gemeenten over de voortgang van de inzet om jongerendakloosheid tegen te gaan.

1.3. Versterken van preventiebeleid in regio's

Zonder lokaal preventiebeleid dat zich ook expliciet richt op jongeren in een kwetsbare positie, is het voor gemeenten en regio's nagenoeg onmogelijk om proactief uitvoering te geven aan de opgave dakloosheid onder jongeren te voorkomen. Daarom is het een randvoorwaarde dat iedere centrumgemeente een sluitende beleidsaanpak "16-27-jarigen in een kwetsbare positie" heeft, dan wel ontwikkelt, met als doel dat geen jongere tussen wal en schip raakt en dakloosheid onder jongeren voorkomen wordt. In dit gemeentelijk preventiebeleid is aandacht voor de vijf leefgebieden: informele steun van een volwassene, wonen, zinvolle daginvulling zoals school en werk (of dagbesteding), voldoende inkomen en welzijn.⁷ Idealiter wordt hier regionaal commitment op afgesproken dan wel wordt dit regionaal vastgesteld.

Acties

- Iedere centrumgemeente heeft, als onderdeel van de bestuurlijke afspraken dakloosheid die op 5 december 2022 gesloten zijn⁸, een regionaal vastgesteld plan in lijn met het Nationaal Actieplan Dakloosheid, met daarin dus ook aandacht voor (het voorkomen van dakloosheid onder) jongeren.
- Gemeenten worden ondersteund door de Preventie Alliantie met behulp van de door hen ontwikkelde 'preventie-scanner beleid jongerendakloosheid' om hun regionale preventiebeleid te verstevigen.
- Kennis en informatie over 16-27 is gebundeld⁹ en wordt breed gedeeld. Bijvoorbeeld door het VNG landelijk gemeentelijk netwerk 16-27. Dit netwerk ondersteunt gemeenten bij een samenhangende aanpak voor jongeren (in een kwetsbare positie) tussen de 16 en 27 jaar.

⁷ [Jongeren ondersteunen bij hun Big 5 | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)

⁸ [Bestuurlijke afspraken bij Nationaal Actieplan Dakloosheid | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

⁹ Zie onder andere het dossier 'Wat werkt bij de aanpak van dak- en thuisloosheid onder jongeren', van Movisie, de 'Van jeugd naar volwassenheid'-pagina van het Nederlands Jeugdinstituut, en de 'Aanpak jongeren in een kwetsbare positie'-pagina van de VNG.

1.4. Integrale samenwerking en gedeeld eigenaarschap

Er is al veel over geschreven. Alleen als de aanpak 16-27 sluitend is, kunnen we dakloosheid voorkomen. Dit betekent dat integraliteit in de dienstverlening aan jongeren per definitie een randvoorwaarde is bij het voorkomen van dakloosheid. Dit vraagt van stakeholders dat zij zich allemaal (mede) eigenaar voelen. Zonder gedeelde verantwoordelijkheid voor jongeren in een kwetsbare positie is het risico groter dat problemen gaan stapelen.

Een jongere is het meest geholpen met een samenhangende aanpak, waarbij aandacht is voor alle problemen van de jongere en de samenhang tussen die problemen, en waarbij de behoeften van de jongere leidend zijn. Dat lukt het best als organisatorisch gezien bureaucratische verkokering wordt tegengegaan en als zorgaanbieders, hulpverleners en overheden met elkaar samenwerken in plaats van langs elkaar heen. Het effect is niet alleen dat een jongere beter wordt geholpen, maar bovendien dat integraal werken de dienstverlening effectiever en goedkoper maakt. Een voorbeeld waaruit dit blijkt, is gemeente Haarlem¹⁰. Die gemeente werkt al jaren met jongerenregisseurs die niet alleen naast een jongere staan maar ook de toegang zijn tot bijvoorbeeld werk & inkomen en zorg.

Het is dan ook van belang dat gewerkt blijft worden aan ontschotting en het helpend maken van regels in plaats van belemmerend. Niet alleen op Rijksniveau, maar ook regionaal en lokaal. Professionals moeten makkelijker de ruimte krijgen om in te zetten wat een jongere nodig heeft en maatwerk te bieden.

Acties

- Het ministerie van VWS i.s.m. VNG en PSD stimuleren dat gemeenten op meerdere beleidsterreinen (in hun beleidsplannen) aandacht hebben voor het voorkomen van jongerendakloosheid en het organiseren van themasessies 16-27 om concrete handvatten te bieden.
- Het ministerie van VWS i.s.m. VNG, OZJ en PSD: Stimuleren dat gemeenten een medewerker aanwijzen die verantwoordelijk is voor beleid 16-27, dan wel dat gemeenten een multidisciplinair team 16-27 inrichten om integrale oplossingen te ontwikkelen en te implementeren.

¹⁰ [Eén jongerenregisseur, één plan, één traject | Voorbeelden en ervaringen | Eerst een thuis](#)

2. Goede en vindbare informatie en ondersteuning

Gemeenten en hulpverleningsinstanties behoren toegankelijk te zijn voor (potentiële) dakloze jongeren, wanneer zij behoefte hebben aan informatie en/of (juridische) ondersteuning, evenals voor betrokken professionals en begeleiders. Hierbij is in het bijzonder aandacht nodig voor jongeren met een beperking, jongeren met een psychische kwetsbaarheid en jongeren met een verslaving. De jongere dient er op een gemakkelijke manier achter te kunnen komen op welke plek zij informatie, advies en ondersteuning vinden. Toegang tot goede informatie is een voorwaarde om goede keuzes te kunnen maken. Het gaat ook om informatie, advies en ondersteuning over rechten en plichten. Het goed vindbaar maken van deze informatie helpt mensen en hun omgeving om beter inzicht te krijgen in waar ze recht op hebben, hoe ze hier aanspraak op kunnen maken, en waar ze terecht kunnen als ze op willen komen tegen een besluit van of handeling door de (lokale) overheid. Informatie over rechten en plichten is cruciaal in het kader van rechtsbescherming.

Om hulp vragen, dan wel worden ondersteund bij het formuleren van een hulpvraag, en vervolgens ondersteund worden, behoort normaal te zijn. Wanneer iemand een probleem of vraag heeft, zijn familie, vrienden, buurtgenoten, collega's en kennissen de eersten met wie je dat deelt en aan wie je hulp vraagt. Contacten met het eigen netwerk zijn duurzamer en verkleinen de afhankelijkheid van professionals. Vrijwel alle jongeren die dakloos zijn geraakt, geven aan dat zij het meest behoefte hadden aan iemand om op terug te kunnen vallen. Het investeren in het informele netwerk en support is dan ook van cruciaal belang. Dat kan bijvoorbeeld via vrijwilligers die als maatje worden ingezet, via een buddysysteem met een ervaringsdeskundige of via de JIM-aanpak. Voor sommige jongeren kan dat een professional zijn, of een jongerenregisseur (zie hoofdstuk 6). Waar het om gaat is dat er iemand is die met raad en daad naast de jongere staat. Dat kan onnodig leed voorkomen.

Ook onafhankelijke cliëntondersteuners, bijvoorbeeld straatjuristen of ervaringsdeskundigen, vervullen een belangrijke rol vanwege de vaak complexe domeinoverstijgende problemen waar (dreigend) dakloze jongeren tegenaanlopen en de specifieke bejegening waar een deel van deze groep om vraagt. Het gaat bij cliëntondersteuners met name om het vinden en regelen van passende ondersteuning en waar nodig (specialistische) hulpverlening. Ze staan tussen de betreffende persoon en de instanties in.

Wat gebeurt er al?

- Het Jongerenpanel de Derde Kamer is betrokken bij de Aanpak Levensgebeurtenissen¹¹. Daarin wordt onderzocht op welke wijze informatie en dienstverlening over de overgang bij 18 jaar worden, jongeren in een kwetsbare positie het best bereikt, opdat jongeren krijgen waar ze recht op hebben.
- Steeds meer gemeenten bieden aan jongeren die bijna 18 jaar worden informatie op een integrale manier aan.
- Het ministerie van VWS ondersteunt (via de Hervormingsagenda Jeugd) de JIMpact om jongeren meer gebruik te laten maken van hun eigen netwerk of informele steun (/dit te versterken). Er zijn momenteel onder andere 1.000 jeugdhulpprofessionals opgeleid in de Jouw Ingebrachte Mentor (JIM)-aanpak en er zijn 16 jeugdhulporganisaties aangesloten bij de JIMpact.
- De Alliantie laagdrempelige inlooptmogelijkheden, bestaande uit zes organisaties, heeft als doel een landelijke dekking te realiseren van laagdrempelige inlooptmogelijkheden waar jongeren hun mentale gezondheid kunnen versterken.¹²

¹¹ Het programma Levensgebeurtenissen richt zich op het verbeteren van de publieke dienstverlening rondom levensgebeurtenissen. "Ik word 18 jaar" is een van deze levensgebeurtenissen. Zie: [Programma Levensgebeurtenissen](#) [Programma Levensgebeurtenissen - Digitale Overheid](#)

¹² [inlooppalliantie.nl](#)

Acties

- Het ministerie van VWS en VNG i.s.m. het programma Levensgebeurtenissen van het ministerie van BZK stimuleren dat gemeenten (in samenspraak met jongeren) digitaal en fysiek de informatievoorziening voor jongeren op orde krijgen, inclusief kwalitatief goede en kloppende informatie over rechten en plichten en regelzaken. Ze stimuleren dat gemeenten hierbij de toegankelijkheid voor bijvoorbeeld jongeren met een licht verstandelijke beperking borgen.¹³
- Het ministerie van VWS en VNG i.s.m. het programma Levensgebeurtenissen delen goede voorbeelden op het gebied van informatievoorziening en laagdrempelige inloopinformatievoorzieningen voor jongeren met gemeenten en andere betrokken stakeholders.
- Het ministerie van VWS stimuleert dat gemeenten, zorg- en onderwijspartners informatie over zorg, participatie en meerderjarig worden, zoals bijvoorbeeld gevat in de Kwikstart-app, breed beschikbaar stellen voor jongeren.¹⁴
- Het ministerie van VWS gaat met gemeenten in gesprek om te horen welke kansen en knelpunten zij zien om specialistische onafhankelijke clientondersteuning voor (dreigend) dakloze (volwassen en) jongeren te organiseren en betreft hier ook de jongerenregisseur bij.

Goed voorbeeld volgens SamenThuiszo30 en het Jongerenpanel de Derde Kamer: de Kwikstart website en app

[Kwikstart](#), een initiatief van Stichting Kinderperspectief, is een digitaal toegankelijke app en website met alle benodigde informatie over het volwassen worden voor jongeren, ouders en professionals in onderwijs en zorg. Met Kwikstart hebben jongeren eenvoudig alle belangrijke informatie overzichtelijk op één plek. Naast de landelijke informatie, is hier ook lokale informatie te vinden die gemeenten zelf kunnen toevoegen. Denk aan het vermelden van gemeentelijke inkomensondersteuning, hulp bij schulden en lokale organisaties waar jongeren terecht kunnen als zij hulp nodig hebben. Naast de optie van het vullen van gemeentelijke informatie, voorziet de app in een online chat-functie door samenwerking met de Alles Oké? Supportlijn, zodat bij hulpvragen direct gehandeld kan worden.

Inmiddels zijn meer dan 100 gemeenten aangesloten op Kwikstart. De ambitie is om uit te breiden naar een landelijk dekkend netwerk. Iedere gemeente kan zich gratis aanmelden en aansluiten, waarbij zij zelf hun lokale informatie vullen en up-to-date houden.

¹³ Bijvoorbeeld door gebruik van Kwikstart: [Kwikstart | Landelijke en lokale informatie](#).

¹⁴ [Kwikstart | Landelijke en lokale informatie](#).

3. Vroegsignalering op orde

De verbinding tussen de sociale (pedagogische) basis, zorg en onderwijs is belangrijk. Uit studies naar oorzaken van dakloosheid bij jongeren komt naar voren, dat het bij vrijwel alle jongeren slecht op school ging voordat zij dakloos werden. Het merendeel van de dakloze jongeren behoort tot de groep voortijdig schoolverlaters (VSV'ers). Het stoppen met school kan een kantelpunt zijn voor jongeren, die zich op dat moment vaak al in een kwetsbare positie bevinden. Ze kunnen in een neerwaartse spiraal terechtkomen door het verliezen van een sociaal vangnet en toekomstperspectief. Dakloosheid kan uiteindelijk een van de gevolgen zijn. Terwijl juist het behalen van een diploma (startkwalificatie) hun kansen op de arbeidsmarkt vergroot en een van de belangrijkste manieren is om ervoor te zorgen dat jongeren goed op de rit zijn en blijven. Interventies gericht op het vroegtijdig signaleren van problemen en het voorkomen dat jongeren vroegtijdig de school verlaten, dragen kortom bij aan het voorkomen van dakloosheid.

Bij partners in het voorliggend veld¹⁵ en onderwijsinstellingen zijn mogelijkheden om al in een vroeg stadium deze signalen te herkennen. De samenwerking tussen mbo-instellingen, jeugdhulp, Wmo en de ggz voor volwassenen kan wel beter, zo bleek uit de evaluatie van het passend onderwijs mbo.¹⁶ Hier valt winst te behalen. Ook het faciliteren van peer-to-peer programma's op scholen, bij jeugdhulpaanbieders of in wijken zoals MoneyWays en 'Ben jij er klaar voor?' trainingen - met daarbij aandacht voor stigmatisering en taboe-onderwerpen zoals armoede, dakloosheid, (ouders met) psychische problemen en verslaving - is voor de jongere doelgroep in het kader van preventie essentieel.¹⁷

Er wordt al jaren geïnvesteerd in het omlaag brengen van het aantal jongeren dat school vroegtijdig verlaat. Vaak zijn er signalen vanuit school dat het niet goed gaat met een jongere, bijvoorbeeld wanneer het schoolverzuim hoog is of bij probleemgedrag in de klas. Verzuim is in veel gevallen een signaal dat een jongere te maken heeft met persoonlijke problemen of problemen in de thuissituatie. Door verzuim direct aan te pakken, kan een opstapeling van problemen voorkomen worden en de jongere zich weer op school richten. Hiermee wordt ook de kans op voortijdig schoolverlaten verkleind. Scholen werken hierin nauw samen met de leerplichtambtenaar en de doorstroomcoach¹⁸ van gemeenten. De gemeente speelt een belangrijke rol in het sturen op de verbinding onderwijs-zorg-participatie. Het helpt scholen enorm als hulp van externe partijen dichtbij en het liefst op school herkenbaar en beschikbaar is voor jongeren, zodat zij tijdig ondersteuning krijgen en een lagere drempel ervaren om extra hulp in te schakelen.

Wat gebeurt er al?

- Het ministerie van OCW zet in op de aanpak van ongeoorloofd verzuim door scholen in samenwerking met de leerplichtambtenaar en de doorstroomcoach.
- Scholen in het voortgezet onderwijs en mbo bieden extra ondersteuning aan leerlingen en studenten met een extra ondersteuningsbehoefte. Dit gaat om ondersteuning in de klas, bijvoorbeeld door de mentor, maar ook om extra ondersteuning voor bijvoorbeeld leerlingen en studenten met een handicap of chronische ziekte.
- Het ministerie van OCW zet in op de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Hierin werken scholen en gemeenten samen in een regionaal programma waarmee voortijdig schoolverlaten wordt tegengegaan. De maatregelen in deze programma's zijn veelal gericht op jongeren die te maken hebben met meerdere problemen en daardoor een grotere kans hebben om uit te vallen.
- Om jongeren en hun ouders in armoede eerder te bereiken werkt Divosa, in samenwerking met Sociaal Werk

15 Met het voorliggend veld wordt bedoeld op algemene, vrij toegankelijke voorzieningen die beschikbaar zijn in een wijk, stad of gemeente. Denk bijvoorbeeld aan jeugd- en jongerenwerkers die te vinden zijn op jongerenlocaties, in de publieke ruimte en op straat.

16 Kamerstukken II, 2021-2022, 31 497, nr. 438.

17 Uit het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis.

18 Het Doorstroompunt (voorheen RMC-functie) is een gemeentelijke taak gericht op het ondersteunen van jongeren zonder startkwalificatie terug naar school, of als dit niet passend is, naar werk.

Nederland, Pharos, Humanitas en het Nederlands Centrum voor Jeugdgezondheid, aan het versterken van netwerken rondom bepaalde vindplaatsen en het warm doorverwijzen naar financiële dienstverlening. Een van de deelprojecten heeft als doel om vanuit de vindplaats jongerenwerk (online, op scholen, in de wijken) de financiële gezondheid van jongeren in de leeftijd 12-18 jaar te vergroten. Het gaat erom de kennis en handelingsbekwaamheid van jongerenwerkers te vergroten, waaronder signalering, voorlichting, informatie en advies (gesprekjes over geldzaken voeren) en het versterken van de samenwerking met stakeholders in het armoede- en schuldenveld.

Acties

- Aanpassen van wet- en regelgeving:
 - Het wetsvoorstel Terugdringen schoolverzuim heeft onder meer tot doel om (langdurig) verzuim terug te dringen en te voorkomen.¹⁹ Dit door het (preventieve) verzuimbeleid van scholen te versterken, de registratie van verzuim te uniformeren en te verduidelijken en de samenwerking tussen scholen, leerplichtambtenaren en samenwerkingsverbanden passend onderwijs te verbeteren. Met dit voorstel worden schoolverzuim en de onderliggende oorzaken vroegtijdig gesignaleerd en worden scholen, samenwerkingsverbanden en leerplichtambtenaren beter toegerust om verzuim effectief aan te pakken.
 - Het halen van een diploma of het vinden en vasthouden van een baan na school is niet voor iedere jongere vanzelfsprekend. Met het wetsvoorstel Van school naar duurzaam werk wil de regering de kansengelijkheid vergroten door betere begeleiding mogelijk te maken voor jongeren tot 27 jaar met (een risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt bij de overgang van school naar werk en bij het behouden van werk. Dit wetsvoorstel wordt eind 2024 aan de Tweede Kamer gestuurd en bestaat uit vier samenhangende maatregelen:
- Scholen bieden aanvullende loopbaanbegeleiding tijdens het onderwijs en na diplomering, gericht op de overgang naar vervolgonderwijs of werk;
- Doorstroompunten bieden jongeren zonder startkwalificatie tot 27 jaar begeleiding terug naar school of naar werk;
- Gemeenten bieden jongeren tot 27 jaar meer preventieve en passende ondersteuning terug naar school, naar werk of een combinatie van beide;
- Partijen werken verplicht samen in een aanvullend regionaal programma. Deze partijen moeten in het regionaal programma onder andere inzetten laagdrempeligheid en toegankelijke ondersteuning voor jongeren die kampen met psychische, fysieke, financiële, criminele of andere problemen. De wet- en regelgeving gaat naar verwachting per 1 januari 2026 in.
- Het ministerie van OCW geeft de aanpak VSV een krachtig vervolg met het actieplan VSV.²⁰ Het doel is om het aantal voortijdig schoolverlaters sterk terug te brengen. Onderdeel van het pakket maatregelen zijn betere toegang tot ondersteuning en het onderwijs aantrekkelijker maken voor jongeren die in de praktijk willen leren. In het voorjaar van 2025 stuurt het ministerie van OCW een brief aan de Tweede Kamer over de voortgang van dit actieplan.
- In de werkagenda MBO heeft het ministerie van OCW afgesproken dat de MBO Raad, VNG en de NRTO een voorstel uitwerken op basis waarvan gemeenten en mbo-instellingen in de regio duurzame afspraken kunnen maken over welke ondersteuning door externe zorgpartijen wordt geleverd aan jongeren binnen en buiten de school.
- Het ministerie van VWS i.sm. VNG deelt goede voorbeelden op het gebied van vroegtijdige signalering en weer terug naar school voor dakloze jongeren met gemeenten en andere betrokken partijen.

¹⁹ Kamerstukken II, 36 663.

²⁰ Kamerstukken II, 2023/2024, 26695 nr. 143

4. Versterken van financiële bestaanszekerheid

Met name voor jongeren in een kwetsbare positie kan een penibele financiële uitgangspositie een problematische start betekenen richting zelfstandigheid en een hoger risico op dakloosheid. De bestaanszekerheid van jongeren is kwetsbaar. Hun positie is minder stabiel dan die van oudere volwassenen en van vorige generaties. Jongeren, zeker degenen zonder stabiel sociaal netwerk of ouders om op terug te vallen, hebben meer geldzorgen, vinden moeilijk een betaalbaar huis en krijgen niet snel een vast arbeidscontract. Uit onderzoek van Deloitte (2023) blijkt dat bijna de helft (45 procent) van de jongeren tussen de 18 en 24 jaar financieel ongezond is. Dit betekent dat ze moeite hebben om aan hun financiële verplichtingen en behoeften te voldoen. Ook hebben ze niet genoeg geld om hun levensdoelen te bereiken. 38 procent van de mensen tussen 25 en 34 jaar is financieel ongezond, terwijl dit bij oudere groepen gemiddeld 26,5 procent is. Jongvolwassenen zijn dus vaker financieel ongezond dan oudere generaties.²¹

Dat geldt te meer voor jongeren in een kwetsbare positie. Indien het een jongere niet lukt zelfstandig een baan te vinden of een startkwalificatie te behalen, kan een beroep worden gedaan op de Participatiewet. Omdat jongeren meestal nog geen arbeidsverleden hebben opgebouwd, maken zij geen aanspraak op WW. Duidelijk is dat met name de groep 16 tot 21 jaar een financieel kwetsbare groep is als deze jongeren door omstandigheden en/of een zwak sociaal netwerk genoodzaakt zijn op een jonge leeftijd zelfstandig een huishouden te voeren. Inkomsten zijn laag terwijl de vaste lasten niet minder zijn dan voor andere burgers. Het behoeft geen uitleg dat deze jongeren extra kwetsbaar zijn om betalingsachterstanden en schulden op te bouwen, en hiermee een groter risico lopen om dakloos te raken.

Daarbij speelt ook dat jongeren met 18 jaar juridisch volwassen zijn, maar niet altijd goed voorbereid zijn op het voeren van een financiële huishouding. Vaak ontbreekt het deze jongeren aan praktische vaardigheden zoals budgetteren en het bijhouden van een administratie. Een aantal van hen gaat met conflicten het huis uit, of heeft onvoldoende geleerd hoe om te gaan met geld. De overgang van thuis wonen naar zelfstandigheid verloopt dan abrupt, veelal zonder begeleiding. Jongeren in een kwetsbare positie staan er dan alleen voor, wat de kans op het ontstaan van schulden vergroot waardoor achterstanden ontstaan in betalingen van huur. Huurachterstanden leiden niet zelden tot huisuitzettingen, wat tot dakloosheid kan leiden. Ook voor jongeren die in jeugdhulp hebben gezeten of zitten is het van belang dat zij al vroeg om leren gaan met geld. Het voorbereiden en klaarmaken voor financiële zelfstandigheid zou dan ook minstens met 16 jaar moeten beginnen, geven ook jongeren zelf aan. Om hier verbetering in aan te brengen, wordt samengewerkt in twee trajecten die worden gecoördineerd door het ministerie van SZW: de 'Participatiewet in balans' en het armoede- en schuldenbeleid.

4.1. Participatiewet

In de Participatiewet zijn de normen voor bijstandsgerechtigden vastgelegd. Een belangrijk onderscheid is de jongerennorm voor 18-, 19- en 20-jarigen en de norm voor personen van 21 jaar en ouder. De jongerennorm is lager, omdat de hoogte van de bijstand is afgestemd op de ouderlijke onderhoudsplicht. Dit betekent dat ouders verplicht zijn kinderen tot 21 jaar te onderhouden. In sommige gevallen zijn de ouders niet in beeld. Jongeren ervaren in dit geval de lagere bijstandsnorm of het minimumjeugdloon soms als onvoldoende om een zelfstandig bestaan op te

²¹ Zie o.a. [Jongvolwassenen zijn economisch kwetsbaar | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#) en [Financial report Def Vo4.indd \(deloitte.com\)](#)

kunnen bouwen. De jongerennorm en het minimumjeugdloon staan niet in verhouding tot de relatief dure vaste lasten, waaronder die van een zelfstandige woonruimte. Het risico op uitval en verslechtering van problematiek, waaronder ook dreigende dak- en thuisloosheid, is voor deze groep hoger dan voor hun leeftijdsgenoten. De Participatiewet biedt in dit soort individuele gevallen mogelijkheden om jongeren (financieel) extra te ondersteunen. Bijvoorbeeld via de bijzondere bijstand of dat de voor de jongere geldende bijstandsnorm hoger wordt afgestemd, afhankelijk van de individuele omstandigheden.

Wat gebeurt er al?

- Gemeenten kunnen in individuele gevallen besluiten om jongeren een aanvulling te geven vanuit bijzondere bijstand (artikel 12 Participatiewet). Daarnaast kan de afstemmingsbepaling (artikel 18, eerste lid, Participatiewet) ook voor jongeren worden toegepast.
- Per 2023 is de kostendelersnorm in de Participatiewet voor thuiswonende jongeren tot 27 jaar gewijzigd. Hierdoor tellen jongeren tot 27 jaar niet meer mee als kosten delende medebewoner voor hun huisgenoten. Daarmee wordt bevorderd dat jongeren in een kwetsbare positie langer thuis kunnen blijven wonen als hun ouders bijstand ontvangen en wordt dakloosheid onder jongeren voorkomen.
- De vierwekenzoektermijn voor arbeidsbeperkte jongeren is per 1 juli 2023 komen te vervallen.

Acties

- Aanpassen van de vierwekenzoektermijn voor jongeren tot 27 jaar door introductie van een kan-bepaling: de gemeente krijgt de mogelijkheid om in knellende situaties geen gebruik te maken van de vierwekenzoektermijn. In het geval van jongeren in een kwetsbare positie, waaronder (dreigend) dakloze jongeren, kan de gemeente afzien van het toepassen van de vierwekenzoektermijn. Jongeren blijven bovendien beter bij de gemeente in beeld, waardoor escalatie van problemen (inclusief dakloosheid) wordt voorkomen.
- Harmoniseren van de hoogte van de aanvullende bijstand aan jongeren (18-21 jaar) van wie ouders niet in beeld zijn of geen ondersteuning kunnen bieden. De aanvulling op de jongmeerderjarigen-norm (18-21 jaar) wordt in beginsel gelijk voor alle gemeenten. Dit betekent dat gemeenten aanvullend 634 euro aan jongeren kunnen geven. Jongeren in een kwetsbare positie krijgen meer zekerheid dat de bijstand die zij ontvangen voldoende is om noodzakelijke kosten te betalen.
- Verruiming van de bijverdiengrenzen. Deze bredere toepassing van de vrijlating van inkomsten uit werk maakt (deeltijd)werken aantrekkelijker. Gemeenten krijgen de mogelijkheid om de vrijlating ook toe te passen voor jongeren. Jongeren voor wie (deeltijd)werk het hoogst haalbare blijkt te zijn, houden een financiële prikkel om te blijven werken.
- Mogelijkheid voor gemeenten om in schrijnende situaties af te wijken van het principe 'aanvraagdatum is ingangsdatum'. Het kan namelijk voorkomen dat aanvragers van een bijstandsuitkering al één of enkele maanden nauwelijks inkomen ontvangen voor ze een uitkering aanvragen, wat kan leiden tot de opbouw van schulden. Gemeenten krijgen de mogelijkheid om – als de individuele omstandigheden daarom vragen – de bijstand tot maximaal drie maanden eerder dan de meldingsdatum toe te kennen.
- Aanpassen op basis van wetswijzigingen Participatiewet van de Divosa-handreiking Maatwerk Participatiewet voor dak- en thuisloze jongeren²², en deze breed delen onder gemeenten.

De eerste vier acties zijn onderdeel van het wetsvoorstel Participatiewet in balans van het ministerie van SZW. Op moment van schrijven vindt de parlementaire behandeling van dit wetsvoorstel plaats. Bij goedkeuring is inwerkingtreding van de acties voorzien per 1 juli 2025.

4.2. Armoede- en schuldenbeleid

Zoals hierboven omschreven, kunnen jongeren makkelijk in financiële problemen komen. Als daardoor schulden ontstaan, heeft dat vaak gevolgen voor hun toekomst. De stress die ze door geldzorgen hebben, belemmert hun ontwikkeling. Daardoor lopen met name jongeren in een kwetsbare positie een hoger risico om een lastige start te maken in hun leven als volwassene. Door de stijgende kosten van energie, wonen en boodschappen is de financiële

²² [Maatwerk Participatiewet voor dak- en thuisloze jongeren | Divosa](#)

druk op jongeren de laatste tijd verder toegenomen. Uit berekeningen van het Nibud²³ blijkt dat jongeren van 18 jaar die op zichzelf wonen, nauwelijks rond kunnen komen. Ook laten recente onderzoeken zien dat de betalingsproblemen onder jongeren van 18 tot 24 jaar en onder studenten toenemen. Schulden belemmeren jongeren in het bouwen aan hun toekomst. Ze moeten met hun inkomsten hun schulden aflossen. Daardoor is het ook moeilijker om geschikte woonruimte te vinden. Uit onderzoek blijkt dat studenten met schulden vaker afwezig zijn, weinig aandacht aan school besteden en moe zijn door het vele werken. Daarom stoppen jongeren soms met school. Het hebben van schulden vergroot ook het risico om dakloos te raken en is om die reden een belangrijk domein om actie in te ondernemen in de preventie van dakloosheid.

Het ministerie van SZW heeft verschillende acties in het kader van het armoede- en schuldenbeleid die ook ten goede kunnen komen aan jongeren. Zo werkt het ministerie van SZW samen met andere departementen, gemeenten en schuldeisers aan een verbeterplan vroegsignalering schulden n.a.v. het rapport 'Hoe eerder, hoe beter' van de Nationale ombudsman.²⁴ Het verbeterplan bevat maatregelen om de uitvoering van vroegsignalering en daarmee het bereik en de effectiviteit in zijn geheel te verbeteren, waaronder ook de inzet op jongeren en het signaleren van huurachterstanden. Daarnaast bevat het plan maatregelen om kennisdeling tussen gemeenten te verbeteren. Zo kunnen ook *best practices* van doelgroepgerichte aanpakken gedeeld worden. De Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over dit verbeterplan. Daarnaast wordt er gewerkt aan een aanscherping van de Europese regels voor het verantwoord aanbieden van consumptief krediet, met inwerkingtreding vanaf eind 2026. Het kabinet is voornemens om een leeftijdsgrens voor het sluiten van een kredietovereenkomst op te nemen in de wet en te onderzoeken hoe leeftijdsverificatie door *buy now pay later*-aanbieders kan worden afgedwongen. In de tussentijd is met vier *buy now pay later*-aanbieders een gedragscode afgesloten, waardoor deze vier partijen onder andere al een leeftijdsgrens en waarschuwingstekst hebben geïmplementeerd.²⁵ Een andere maatregel is dat het CJIB – zoals opgenomen in het regeerprogramma van 13 september 2024 – eerst een gratis betalingsherinnering gaat sturen voordat aanmaningskosten in rekening worden gebracht. Op die manier worden mensen niet direct met extra kosten geconfronteerd als zij een keer vergeten om tijdig een verkeersboete te betalen. Ook zal het CJIB in de toekomst meer mogelijkheden krijgen om verhogingen van boetes kwijt te schelden bij mensen die verkeren in situaties van overmacht. Komende periode worden de maatregelen verder uitgewerkt en de Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd door het ministerie van Justitie en Veiligheid. Voor werkgevers geldt dat er diverse programma's bestaan om geldzorgen bij (jonge) medewerkers te herkennen, zoals de Nationale Coalitie Financiële Gezondheid, Geldfit, materialen, diensten en trainingen van het Nibud en de website [Financieelfittewerknemers.nl](https://www.financieelfittewerknemers.nl).

Als onderdeel van het armoede- en schuldenbeleid zijn er ook maatregelen die specifiek op jongeren gericht zijn. Deze worden hieronder uitgelicht.

Wat gebeurt er al?

- In november 2023 is de basisdienstverlening schuldhelpverlening geïntroduceerd.²⁶ Het doel van de basisdienstverlening is dat meer mensen met schulden eerder en nog betere schuldhelpverlening ontvangen en dat gemeenten in dat kader de dienstverlening gelijk trekken. In de basisdienstverlening is expliciet aandacht voor jongeren met schulden, omdat de reguliere schuldhelpverlening soms niet passend is voor deze groep.
- De aanpak van het Jongeren Perspectief Fonds (JPF) wordt inmiddels uitgevoerd in 29 gemeenten en dit aantal stijgt verder. Dit is een bewezen effectieve aanpak voor jongeren met problematische schulden en problematiek op andere leefgebieden. De JPF-aanpak lost de schulden van jongeren op met een saneringskrediet, wat de jongeren kunnen terugbetalen in geld of in natura door het leveren van een maatschappelijke tegenprestatie. Daarnaast ontvangen de jongeren een intensieve trajectbegeleiding van twee jaar op alle leefgebieden. Het ministerie van SZW stimuleert via SchuldenlabNL en de VNG de opschaling naar meer gemeenten.
- Diverse gemeenten hebben eigen jongerenprojecten voor jongeren met geldzorgen, en bijvoorbeeld Jongereninformatiepunten (JIP) met veel aandacht voor geldzorgen. Vier grote steden bieden een ONSbanktraject aan jongeren. In het rapport *Werkzame elementen bij jongereninterventies*²⁷ uit 2023 worden zeven

23 Zie [Betalingsproblemen blijven afnemen \(bkr.nl\)](https://www.nibud.nl) en [Jongeren en hun geld - Nibud](https://www.nibud.nl)

24 [Hoe eerder, hoe beter \(nationaleombudsman.nl\)](https://www.nationaleombudsman.nl)

25 Kamerbrief over stand van zaken BNPL dienstverlening, 26 oktober 2023.

26 Kamerstukken II, 2023-2024, 24 515 nr. 730.

27 Odenkerken, M., Out, M. & Stavenuiter, M., 'Werkzame Elementen bij Jongereninterventies, gericht op het voorkómen van (mogelijke) betalingsachterstanden' 2023

jongereninterventies doorgelicht.

- Diverse vrijwilligersorganisaties die mensen met geldzorgen helpen, hebben aparte jongerenprojecten, zoals Get a grip (Humanitas). Ook zijn er inmiddels 160 inlooppunten met vrijwilligers waar ook jongeren terecht kunnen (Samenelopvoort).
- De voorlichtings- en bewustwordingscampagne ‘Je Geld de Baas’ is ontwikkeld om jongeren bewust te maken over de risico’s en gevolgen van financiële verleidingen en achteraf betalen. De eerste ronde van de SZW-campagne ‘Hoe voorkom je een Betaal Later Kater’ over *buy now, pay later* is in maart 2024 gelanceerd en eind juni herhaald.²⁸ In het najaar van 2024 heeft het ministerie van SZW een mediacampagne gedaan gericht op jongeren met geldstress, om hen te wijzen op hulproutes. Daarbij wordt verwezen naar Geldfit, waar jongeren (en anderen met geldzorgen) naar kunnen bellen, appen, chatten, mailen en ook via de website tips en gratis lokale hulp bij geldzorgen kunnen vinden en/of een ‘potjescheck’ kunnen doen.
- Via de subsidieregeling van het ministerie van SZW voor financiële educatie gaan meer scholen geldlessen geven. Via deze regeling kunnen scholen ook financiële begeleiding bieden aan studenten met geldzorgen²⁹. In 2023 konden scholen voor middelbaar beroepsonderwijs subsidie aanvragen; in 2024 scholen voor voortgezet onderwijs. Daarnaast bestonden er al diverse lesprogramma’s over geld voor jongeren, zoals ‘Hoe word je rijk’, wat met behulp van SchuldenlabNL naar meer gemeenten wordt opgeschaald.
- Naast het Nibud, Wijzer in geldzaken en Geldfit, die veel informatie hebben voor jongeren over geld en het oplossen van geldzorgen, bestaan er ook andere websites, tools, apps etc. voor jongeren over geld en het voorkomen dan wel vroeg aanpakken van geldzorgen. Een aantal voorbeelden is te vinden op weekvanhetgeld.nl/wegwijzer.
- Om geldzorgen bij kinderen en jongeren eerder te herkennen, heeft het ministerie van SZW bijgedragen aan de ontwikkeling van een aantal [handreikingen](#) over kinderarmoede en geldzorgen.³⁰ Hiermee kunnen scholen, JGZ en andere plekken waar veel jongeren komen eerder in actie komen als ze geldzorgen signaleren. Voor huisartsen bestaan ook materialen en trainingen over het herkennen, bespreken en verwijzen bij geldzorgen, al zijn deze niet specifiek gericht op jongeren.³¹

Acties

- Het ministerie van SZW breidt de routekaart Financiële Zorgen van de VNG in 2025 uit met een jongerenaanpak, met als doel gemeenten meer handvatten te bieden voor de financiële dienstverlening aan jongeren in de verschillende fases van schuldhulpverlening.
- Het ministerie van SZW werkt aan een nadere uitwerking hoe gemeenten kunnen worden ondersteund bij het bieden van ondersteuning bij lichte geldzorgen. Vroege ondersteuning kan een problematische schuld en gevolgen op andere terreinen, zoals gezondheid en arbeidsparticipatie, voorkomen.³²
- Valente ontwikkelt een e-learning voor professionals van zorgorganisaties (begeleiding aan huis, beschermd wonen, sociale wijkteam, opvang locaties) die jongeren tussen de 16 en 27 begeleiden. Deze e-learning biedt professionals kennis en handvatten om deze doelgroep hulp te bieden op het gebied van financiën en oplopende schulden. Deze e-learning wordt in 2025 uitgerold.

Goed voorbeeld: project Oprécht van gemeente Arnhem

Uit gesprekken van de gemeente Arnhem bleek dat jongeren het moeilijk vinden om hun weg naar schuldhulpverlening te vinden. Daarom heeft de gemeente het project Oprécht gestart. Dit is een buddynetwerk, waar de (getrainde) buddy’s jongeren helpen met schuldenproblematiek. De buddy’s werken op een outreachend, bijvoorbeeld door actief te zijn op socialemediakanalen. Ze begeleiden de jongeren naar bestaande hulpverlening. De reacties van een aantal geholpen jongeren was erg positief, waarbij de jongeren blij waren dat het eerste contact snel gelegd wordt.

Voorbeeld uit het rapport [Werkzame Elementen bij Jongereninterventies, gericht op het voorkomen van \(mogelijke\) betalingsachterstanden](#).

28 Brief regering, ‘Ongewenste beïnvloeding van (jongere) consumenten bij het maken van financiële keuzes’, 2024, 27879; 32013, nr. 95

29 [Subsidie om jongeren te leren over geldzaken en geldzorgen](#)

30 Zie: <https://www.divosa.nl/projecten/kinderarmoede/handreikingen>

31 Een overzicht staat op de website: [huisartsen-en-schuldhulpverlening](#)

32 [Kamerbrief met Kabinetsreactie op Interdepartementaal Beleidsonderzoek problematische schulden | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

5. Een veilige plek om te wonen

Continuïteit van zorg en wonen zijn belangrijke preventieve maatregelen in het voorkomen van schooluitval en dakloosheid. Ook is stabiele huisvesting een belangrijke basis voor maatschappelijk herstel na een periode van dakloosheid, opvang of behandeling. Een terugkerend thema tijdens gesprekken met partners in de aanpak dakloosheid en jongeren zelf is daarnaast het onvoldoende beschikbaar zijn van betaalbare huisvesting en doorstroommogelijkheden voor jongeren die uit een jeugdhulpinstelling komen. De uit- en doorstroom van jongeren stagneert doordat er onvoldoende woonruimte voor hen beschikbaar is. Aanbieders geven daarnaast aan behoefte te hebben aan een locatie waar jongeren tijdelijk, bijvoorbeeld om een crisis te voorkomen, kunnen ‘landen’: een respijthuis. Een plek waar zij in relatief korte tijd hun leven weer op orde kunnen krijgen waarna ze weer uitstromen naar hun ouders, een kamer of andere woonvoorziening.

Jongeren in een kwetsbare positie, met een zwak sociaal netwerk, lukt het vaak niet zich in te schrijven voor een sociale huurwoning. Ze weten niet dat zij zich in moeten schrijven, dat een inschrijving verlengd moet worden of hebben geen geld om hun inschrijving te verlengen. Of ze wonen niet meer op het adres waar de post hierover binnenkomt. Gemeenten en woningcorporaties kunnen jongeren met een verhoogd risico op dakloosheid ondersteunen door hen direct in te schrijven in het lokale woonruimteverdeelsysteem zodra ze in beeld komen bij de gemeente. Gemeenten kunnen ook in huisvestingsverordeningen opnemen dat jongeren voor hun 18^e verjaardag een urgentie-aanvraag kunnen doen (afhankelijk van de wachtduur na urgentie op een woning).

Het tekort aan betaalbare en passende woningen is een knelpunt voor vele groepen, waaronder ook jongeren (die dreigen dakloos te worden). Om het woningtekort terug te dringen is het van belang dat er beter gebruikgemaakt wordt van bestaande gebouwen en bijbehorende omgeving om sneller woonplekken te realiseren voor de vele woningzoekenden. Het ministerie van VRO werkt aan maatregelen om het eenvoudiger te maken om woningen toe te voegen door het plaatsen van mantelzorgwoningen, optoppen, splitsen, boerenerven te benutten en door transformatie. Met deze benutting en het toevoegen van meer woningen wordt extra woonruimte opgeleverd. Daarnaast moeten de vierkante meters die er zijn slimmer gebruikt worden. Dit betekent meer woonplekken in de bestaande woningen realiseren door woningen te delen en hospitaverhuur te stimuleren. Door het samenwonen van mensen in één woning te faciliteren, wordt de doorstroming verbeterd en worden extra woonplekken vrij gespeeld. Ook het onder voorwaarden toestaan van permanente bewoning van recreatiewoningen en het bestrijden van leegstand moet bijdragen aan het beter benutten van de bestaande gebouwen en bijbehorende omgeving. Op 18 oktober 2024 heeft de minister van VRO hierover een brief gestuurd aan de Tweede Kamer³³.

Wat gebeurt er al?

- Huisuitzettingen als gevolg van huurachterstanden worden zoveel als mogelijk voorkomen. Hier zijn bestuurlijke afspraken over tussen het ministerie van BZK (tegenwoordig het ministerie van VRO), verhuurders en VNG. Aedes monitort huisuitzettingen bij corporaties jaarlijks. Gemeenten nemen regie bij voorkomen van dakloosheid bij huisuitzetting.
- De ministeries van BZK (tegenwoordig het ministerie van VRO) en VWS hebben een handreiking huurcontracten laten maken door Platform 31 en stichting Eropaf! die inzicht biedt in de verschillende huurcontracten voor mensen met behoefte aan begeleiding. Ook wordt een factsheet voor corporaties opgesteld.
- In de zomer van 2024 is vanuit het Rijk een informatiecampagne gestart over de mogelijkheden van en regels over hospitaverhuur. Deze campagne richt zich op potentiële verhuurders en huurders, woningcorporaties, gemeenten en particuliere verhuurders.
- Er is landelijk geen minimale leeftijd vastgelegd voor de inschrijving van een sociale huurwoning via een corporatie of woningverdeelsysteem. Gemeenten en corporaties hebben ruimte hier zelf regels voor op te stellen. Ze kunnen

³³ [Kamerbrief sneller bouwen en beter benutten bestaande gebouwen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

regelen dat jongeren vanaf 16 jaar zich in kunnen schrijven voor een sociale huurwoning. Daarmee is de motie van het lid Crijns afgedaan.³⁴

Acties

- Aanpassen van wet- en regelgeving:
 - Verlagen van de leeftijdsgrens om voor volledige huurtoeslag in aanmerking te komen van 23 jaar naar 21 jaar. Hiermee wordt deze grens geharmoniseerd met de leeftijdsgrens van onder andere het jeugd-wettelijk minimumloon. Dit voorstel is onderdeel van het wetsvoorstel wijziging van de Wet op de huurtoeslag (in het kader van de vereenvoudiging van de huurtoeslag) van het ministerie van VRO. Met dit wetsvoorstel wordt ook geregeld dat de maximale huurgrens wordt afgeschaft als voorwaarde voor huurtoeslag. Dit betekent dat jongeren onder de 21 jaar ook recht krijgen op huurtoeslag als zij meer dan € 454,47 aan huur betalen en aan de overige voorwaarden voor huurtoeslag voldoen. In dat geval wordt hun huurdeel tot € 454,47 vergoed. Dit wetsvoorstel is in de Staten-Generaal als onderdeel van het Belastingplan. Bij goedkeuring is inwerkingtreding voorzien per 2026.
 - Verplichte urgentieregeling voor gemeenten waarin jongeren die uitstromen uit de maatschappelijke opvang en residentiële jeugdzorg zijn opgenomen als verplichte categorieën van urgent woningzoekenden. Dit voorstel is onderdeel van de Wet versterking regie op de volkshuisvesting van het ministerie van VRO. Bij goedkeuring door de Kamers is inwerkingtreding voorzien per 2026.
 - Het ministerie van VRO zet stevig in op woningdelen, zodat op die manier snel meer woonplekken gerealiseerd kunnen worden. Juist voor jongeren is woningdelen een reële optie. Om hospitaverhuur zo veel mogelijk te stimuleren, neemt het ministerie van VRO met een wetswijziging belangrijke belemmeringen weg zoals het vergemakkelijken van het beëindigen van het huurcontract. Planning is dat het wetsvoorstel eind dit jaar in consultatie gaat. Het streven voor inwerkingtreding is per 2026
- Als onderdeel van het NWA-onderzoeksprogramma 'Thuis in verschillende woonvormen' (ZonMw, NWO, 2025-2026) gaat een consortium³⁵ onderzoeken welke vormen van wonen voor verschillende groepen, waaronder jongeren, het best werken en het aanbod hierop aanpassen. Kamers met aandacht (voor jongeren 18-23 die dakloos dreigen te raken) is een van de vormen van (her)huisvesting die specifiek zal worden onderzocht.³⁶
- VNG, Valente en Aedes updaten samen met EropAf! de handreiking 'Voorkomen huisuitzettingen' in 2025 en delen deze met regio's.
- Housing First en Portaal verkennen de oprichting van een Nederlandse Y-foundation: een eigen corporatie waar Housing First voor jongeren wordt toegepast. Het ministerie van VRO staat dit initiatief bij met advies.

Goed voorbeeld: Project 010 in gemeente Rotterdam

In Project 010 bemiddelen gemeente Rotterdam en partners samen om 'Wonen Eerst' mogelijk te maken voor dak- en thuisloze jongeren (18-23). Zij worden vrijwel direct na het afgeven van de Wmo-indicatie bemiddeld naar een sociale huurwoning op eigen naam. Hierdoor wordt verblijf in de opvang tot een minimum beperkt of helemaal voorkomen. En kunnen jongeren vanuit de stabiliteit van de eigen woning eerder stappen zetten in hun herstel. De jongeren staan er daarbij niet alleen voor. Zij worden vanaf de start bijgestaan door een 'warm netwerk' van vrijwillige en professionele ondersteuning, met beschikking over een vrij te besteden 'doorbraakbudget' om te doen wat nodig is om de jongere te ondersteunen zijn of haar leven weer op de rails te krijgen. Jaarlijks kunnen 50 jongeren van deze aanpak profiteren. Ongeveer een derde daarvan bestaat uit jongeren met kind(eren).³⁷

Onderzoek door het gemeentelijke onderzoeksbureau OBI laat zien dat de aanpak werkt. De eigen woning biedt een stabiele basis voor het verdere herstel, waardoor het welbevinden van de jongeren binnen een jaar stijgt van een schoolcijfer 4 naar een 8. Ook de zorgaanbieders zijn tevreden over de samenwerking. Door de korte lijnen met de gemeente zitten begeleiders minder in de 'wachtkamer', ervaren ze meer ruimte voor

34 Kamerstukken II, vergaderjaar 2024-2025, 31 839, nr. 1038.

35 Een consortium van o.a. universiteiten, hogescholen, woningcorporaties, gemeenten, belangenbehartigers, mensen met ervaringskennis en ontwerpers onder leiding van het Lectoraat Wonen en Welzijn van de Hogeschool Utrecht.

36 <https://www.zonmw.nl/nl/programma/nwa-thuis-verschillende-woonvormen-o>.

37 De jongeren in Project 010 krijgen via directe bemiddeling een woning tot de kwaliteitskortingsgrens toegewezen. Voor eenoudergezinnen is bemiddeling naar woningen tot de eerste aftoppingsgrens mogelijk.

maatwerk en lukt het ze beter jongeren in beeld te houden. Hierdoor is aanzienlijk minder tussentijdse uitval en zijn er minder 'draaideurcliënten' die zich dakloos melden bij het stedelijk loket. Woningcorporaties geven aan dat sneller geschakeld wordt, bijvoorbeeld bij overlast of huurachterstanden.

Ten slotte profiteert ook de gemeente van de aanpak, zo laat onderzoek door Cebeon (2023) zien. Tegenover de investering van zo'n € 19.800 per jongere per traject (gem. 2,3 jaar), staan daar besparingen voor de gemeente van in totaal € 40.500 per jongere tegenover. Met name door minder lang verblijf in de crisisopvang of verlengde jeugdhulp, het voorkomen van verblijf in intramurale voorziening, minder herhaalde inzet van Wmo-adviseurs (door minder uitval en opnieuw instroom) en besparingen op het extramurale Wmo-arrangement. Aanvullend zijn maatschappelijke baten (buiten de gemeentelijke organisatie) te verwachten van € 30.500 per traject over een periode van drie jaar.³⁸ Die ontstaan met name door een verbeterd welzijn van de jongeren. Dit komt ten goede op het terrein van opleiding, werk en inkomen en verminderd beroep op GGZ en andere verzekerde zorg. Mede op basis van deze resultaten, blijft Rotterdam onderzoeken of verdere opschaling van het aanbod in Project 010 mogelijk is.

³⁸ Effecten die niet konden worden gekwantificeerd zijn in deze berekening niet meegenomen.

6. Eén jongere, één plan, één regisseur

Voor ieder probleem dat je als jongere hebt, moet je naar een ander loket bij de gemeente. Voor jongeren die problemen ervaren op twee of meer leefgebieden, is het cruciaal om één vaste jongerenregisseur als aanspreekpunt te hebben, die op alle levensgebieden de benodigde hulp coördineert en overzicht houdt over alle relevante ambtenaren. Uit diverse onderzoeken en rapporten blijkt - én dit wordt ook door jongeren zelf aangegeven - dat de norm zou moeten zijn: 1 jongere, 1 plan, 1 regisseur. Op basis van ervaringen die al lopen in het land, is gebleken dat dit niet alleen leidt tot een duurzamere oplossing (minder terugval) maar bovendien dat trajecten verkort kunnen worden en dus efficiënter zijn. Er zijn positieve ervaringen opgedaan bij het inzetten van een dergelijke regisseur waar jongeren al dakloos zijn geraakt. Inzet nu is om dergelijke casusregie in te zetten vanaf 16 jaar, zodat dakloosheid voorkomen wordt.³⁹

De jongere kan bij deze persoon altijd terecht voor informatie en ondersteuning. De jongerenregisseur denkt waar nodig 'out of the box', laat niet los tot het leven van de jongere weer op de rails staat en checkt of geen sprake is van terugval. Hiervoor is het cruciaal dat de jongerenregisseur ook voldoende tijd en het mandaat heeft om deze integrale ondersteuning aan de jongeren te kunnen bieden. De jongerenregisseur draagt zorg voor toegang tot de dienstverlening van gemeenten en voor zo min mogelijk wisselingen in de hulpverlening, zeker wanneer al sprake is van een 'klik' en een vertrouwensband.

Het Jongerenpanel de Derde Kamer benadrukt om een jongerenregisseur niet alleen in te zetten voor jongeren die al dakloos zijn, maar juist ook in het voorkomen van escalatie van problematiek: "Alle jongeren geven aan hoe schadelijk hun dakloze periode was voor hun mentale, emotionele en fysieke gezondheid. En dat hun leven echt op pauze komt te staan. Blijven studeren of werken terwijl je in de (nacht)opvang verblijft, is een topprestatie die lang niet alle jongeren aankunnen. Laten we zorgen dat deze nare pauze zo kort mogelijk duurt, zodat ook jongeren die in moeilijkere omstandigheden volwassen worden, toch de kans krijgen om een mooie toekomst op te bouwen." Daarbij benadrukt het jongerenpanel in haar advies dat het gaat om 'doen': "Investeer alle middelen die er zijn dus in het aantrekken of versterken van goede begeleiders; niet in het organiseren van nog meer overleggen en het schrijven van nog meer plannen." (Versterken uitvoering dakloosheid, de basis snel op orde; Movisie, 2023)

De Jongerenregisseur:

- is erop gericht de jongere door de regelgeving binnen de verschillende leefdomeinen heen te helpen;
- heeft binnen de gemeente het mandaat of een counterpart 16-27 binnen de gemeente die het mandaat heeft om gemeentelijke dienstverlening (waaronder werk en inkomen, schuldhulp) aan jongeren te versnellen en indien nodig op te schalen als een casus vastloopt. Het is belangrijk dat een jongerenregisseur vanuit verschillende domeinen maatregelen in mag zetten.
- heeft een klik met de jongere, dit vergroot de kans op succes;
- ziet de jongere als mens in zijn totaliteit (d.w.z. de verschillende leefdomeinen) en werkt aan oplossingen vanuit een integrale benadering.
- gaat wanneer dat nodig is voor de jongere mee naar afspraken en blijft naast de jongere staan, werpt zich op als 'persoonlijk advocaat' maar houdt de regie bij de jongere.
- krijgt support en heeft de bevoegdheid om een verbindende schakel te zijn voor de jongere naar andere instanties en organisaties;
- heeft tijd en regelruimte om een band op te bouwen met de jongere en de jongere voor langere tijd te blijven volgen, bijvoorbeeld ook tijdens de overgang van de Jeugdwet naar de Wmo.

Uit: [Versterken uitvoering dakloosheid, de basis snel op orde; Movisie, 2023](#)

³⁹ Zie [praktijktoets hulp- dienstverlening dak- en thuislozen_o.pdf \(movisie.nl\)](#) en [Wat-werkt-bij-de-aanpak-van-dak-en-thuisloosheid-onder-jongeren-2023.pdf \(movisie.nl\)](#)

Wat gebeurt er al?

- In diverse gemeenten wordt al op deze wijze gewerkt, ook ter preventie van dakloosheid. Vanuit het Actieplan Dak- en Thuisloze Jongeren weten we dat het werkt; de hierin opgedane lessen kunnen nog beter worden gebundeld, gedeeld en gestimuleerd (in combinatie met aanpak 16-27 van OZJ).⁴⁰

Acties

- Het ministerie van VWS i.s.m. VNG geven vervolg aan de aanbevelingen en lessons learned van de praktijktoets bij gemeenten (Movisie i.s.m. Jongerenpanel de Derde Kamer) om de jongerenregisseur breder opgeschaald te krijgen in preventie van dakloosheid onder jongeren.
- PSD/OZJ, Jongerenpanel de Derde Kamer en VNG stellen een handreiking geleerde lessen en randvoorwaarden jongerenregisseur uit gemeenten Haarlem, Alkmaar, Leiden en Den Haag op en delen deze via bijvoorbeeld regionale themasessies 16-27, webinars, podcasts.
- Het ministerie van VWS i.s.m. partners Hervormingsagenda Jeugd zetten in op versterking van integraal werken bij lokale teams en binnen het sociaal domein en het beleggen van de expertise over 16-27. Wat je hierin van gemeenten kan verwachten is vastgelegd in het Richtinggevend kader 'toegang, lokale teams en integrale dienstverlening in het sociaal domein'.⁴¹

⁴⁰ Kamerstukken II, 2019-2020, 29 325, nr. 97.

⁴¹ [Richtinggevend kader voor toegang sociaal domein vastgesteld | VNG.](#)

7. Soepele overgangen en continuïteit van ondersteuning

Veel jongeren in een kwetsbare positie hebben voor hun 18^e verjaardag te maken met jeugdhulp. Een deel van de jongeren die uitstroomt uit residentiele jeugdhulp, krijgt te maken met dakloosheid. Al jaren wordt daarom gewerkt aan het verbeteren van de uitstroom uit jeugdhulp met verblijf.

Jongeren in jeugdhulp met verblijf geven aan dat een tijdige én geleidelijke voorbereiding de overgang naar volwassenheid voor hen makkelijker zou maken. Het geleidelijk meer loslaten van jongeren hoort daar ook bij. Bij jongeren is in deze fase de status van volwassenheid – dat wil zeggen het zelfstandig kunnen functioneren in de samenleving – nog niet bereikt. Belangrijk zijn praktische en sociale vaardigheden die jongeren helpen hun leven te organiseren. Ook is het van belang dat gemeenten bij de inkoop van Wmo voorzien in aanbod dat passend is voor deze doelgroep. Nu is vaak de Wmo ‘te licht’, beschermd wonen eigenlijk ‘te zwaar’. Deze groep vraagt om een ondersteuningsmodel, Toekomstgericht Werken, waar de jongere met hulpverlener(s) werkt aan zijn of haar eigen Toekomstplan. Aanbieders waar jongeren verblijven hebben een verantwoordelijkheid om jongeren die zij behandelen op tijd voor te bereiden voor alle veranderingen die na het 18^e jaar op een jongere afkomen en de juiste partners aan te haken. Het is van belang dat professionals, voogden, pleegouders of mentoren hiermee al vroeg beginnen, maar uiterlijk wanneer jongeren 16 jaar zijn. Aan de gemeentezijde is het van belang dat er vanuit beleid een vast aanspreekpunt 16-27 is, die beleidsmatig regie voert en de lijnen richting de domeinen wonen, Wmo en participatie inzet. Samen wordt gewerkt aan een Toekomstplan. Jongeren zijn zelf eigenaar van dit plan en het wordt samen met hen opgesteld en niet voor hen.

Wat gebeurt al?

- In de Hervormingsagenda Jeugd is afgesproken dat jeugdhulpaanbieders en gemeenten zich committeren om voor en met jongeren tijdig een toekomstperspectief (op de ‘big five’) te formuleren.⁴²
- Het streven naar soepelere overgangen in de levensloop is één van de dertien basiskennissen van het Richtinggevend kader toegang, lokale teams en integrale dienstverlening in het sociaal domein van de VNG voor gemeenten.⁴³
- Gemeenten worden door het VNG landelijk gemeentelijk netwerk 16-27 ondersteund bij de integrale aanpak 16-27 voor jongeren in een kwetsbare positie door onder meer bijeenkomsten en het delen van kennis, ervaringen en tools.⁴⁴
- Het OZJ biedt een aantal gemeenten en hun partners met de aanpak 16-27 intensieve ondersteuning bij het implementeren van een integrale aanpak op de uitstroom van jongvolwassenen uit (residentiele) jeugdvoorzieningen.
- De VNG komt eind dit jaar met ondersteuningsaanbod voor gemeenten voor het werken met de doorbraakmethode. De doorbraakmethode kan ingezet worden door medewerkers in de toegang om te komen tot integrale oplossingen bij complexe casuïstiek. De inzet van de doorbraakmethode kan daarmee bijdragen aan het op orde krijgen van de ‘big five’ en de leeftijdsgrens bij 18 jaar.
- Nji i.s.m. NIP, NVO en BPSW ontwikkelen de Richtlijn Toekomstgericht Werken voor jeugdprofessionals voor jongeren in de jeugdzorg bij de overgang naar volwassenheid. Deze richtlijn wordt begin 2025 verwacht.

42 Zie <https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/hervormingsagenda-jeugd>.

43 <https://vng.nl/nieuws/richtinggevend-kader-voor-toegang-sociaal-domein-vastgesteld>

44 Zie [Integrale aanpak voor jongeren in een kwetsbare positie \(platform-sociaaldomein.nl\)](#)

Acties

- VNG, Zorgkantoren, gemeenten, Nederlandse ggz en het ministerie van VWS maken gezamenlijke afspraken over eigenaarschap in de centrumgemeenten: niemand raakt dakloos als gevolg van uitstroom uit een instelling.
- Het ministerie van VWS i.s.m. gemeenten en zorgaanbieders maken gezamenlijke afspraken dat iedereen die uitstroomt uit een instelling, een contactpersoon/regisseur krijgt die ervoor zorgt dat de 'big five' – ten minste huisvesting - op orde is voordat iemand uitstroomt. Uitgangspunt is eigen regie.
- Regie en werken met een toekomstplan (16-27) is geborgd in alle centrumregio's ter versterking uitstroom uit (jeugd)zorginstellingen (het ministerie van VWS i.s.m. gemeenten).
- Het ministerie van VWS i.s.m. VNG en gemeenten stimuleren dat gemeenten integraal aanbod 16-27 / Toekomstgericht Werken inkopen zodat jongeren na uitstroom op een passende woonplek landen (naar voorbeeld van Rotterdam, Groningen, Leiden).
- Het ministerie van VWS i.s.m. VNG en gemeenten stimuleren dat gemeenten werken met uitstroomprofielen/ uitstroomroutes uit jeugdzorg voor professionals (zodat zij weten welke route ze moeten lopen en via welk loket) en voor jongeren (zodat zij regie ervaren en zien dat er iets te kiezen valt).

8. Voortgang en rapportage

Met het dashboard Aanpak Dakloosheid van de VNG wordt als onderdeel van bestuurlijke afspraken gemonitord op de voortgang van het Nationaal Actieplan Dakloosheid.⁴⁵ Zo zijn in het dashboard indicatoren opgenomen om zicht te krijgen of een gemeente voor jongeren voorziet in 1 loket, 1 plan en 1 regisseur om integraal en op maat te werken aan snelle toegang tot dienstverlening, het versterken van de basis op alle leefgebieden (de 'big five'), en een goede uitstroom uit jeugdzorg met verblijf. Ook is onderdeel van bestuurlijke afspraken over dakloosheid, dat gemeenten hun plannen in lijn brengen met het Nationaal Actieplan. In de meest recente versie van het dashboard (december 2024) zijn per centrumgemeente de regionale plannen op de aanpak van dakloosheid toegevoegd. Mocht blijken dat er in deze plannen onvoldoende aandacht is voor (het voorkomen van dakloosheid onder) jongeren, zal het ministerie van VWS hier met gemeenten het gesprek over aangaan. Met betrekking tot dakloosheid vindt periodiek bestuurlijk overleg plaats, waar jongerendakloosheid op de agenda zal terugkeren.

Een deel van de acties die in deze actie-agenda benoemd wordt, zijn niet primair gericht op dakloosheid, maar dragen wel degelijk bij aan het voorkómen van dakloosheid. Denk bijvoorbeeld aan de Aanpak voortijdig schoolverlaten of de afspraken die vanuit de Hervormingsagenda Jeugd zijn gemaakt over een goede uitstroom uit jeugdzorg met verblijf. Om zicht te houden op de voortgang van alle acties die genoemd worden in deze actie-agenda, wordt geen aparte overlegstructuur gecreëerd, maar gebruikgemaakt van al bestaande netwerken, overleggremia en monitoringsinstrumenten die ieder ministerie of programma heeft met samenwerkende partners zoals de VNG en onderwijspartijen.

Het landelijk netwerk dakloosheid, bestaande uit verschillende partijen die betrokken zijn bij de aanpak van dakloosheid en hebben meegeschreven aan het Nationaal Actieplan Dakloosheid, wordt gevraagd een signalerende 'luis in de pels-functie' te vervullen wanneer de voortgang achterblijft, zodat deze indien nodig doorgeleid kunnen worden naar bestuurlijke gremia. *Last but not least*: het Jongerenpanel de Derde Kamer geeft gevraagd en ongevraagd advies op Rijksniveau en aan gemeenten over de voortgang van de inzet om jongerendakloosheid tegen te gaan.

Het ministerie van VWS zal de periodieke voortgangsbrieven en rapportages over het Nationaal Actieplan Dakloosheid benutten om ook te rapporteren over de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van jongerendakloosheid.

⁴⁵ Kamerstukken II, 2023-2024, 29 325, nr. 156 en <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/aanpak-dakloosheid>

9. Ten slotte

Voorkomen van dakloosheid is altijd beter dan het oplossen ervan. In het bijzonder geldt dat misschien wel voor jongeren, die nog helemaal aan het begin van hun volwassen leven staan. Door jongeren zo goed als mogelijk op weg te helpen en hen de kans te bieden zich ten volle te ontwikkelen, voorkomen we dat in de toekomst jongeren op straat belanden doordat ze een verkeerde afslag in hun jonge leven nemen of door domweg pech. Laten we ons met vereende krachten inspannen om ervoor zorg te dragen dat alle jongeren in Nederland een veilige plek hebben waar zij kunnen wonen. Zodat jongerendakloosheid in Nederland verleden tijd wordt, en álle jongeren naar vermogen mee kunnen doen in de samenleving. Deze actie-agenda doet een beroep om de krachten te bundelen om hier zorg voor te dragen: van Rijk tot gemeente, van onderwijs tot wonen en zorg, van ervaringsdeskundige tot uitvoerend jongerenwerker en beleidsmaker. Samen lukt het om de stijgende trend te keren!

Deze publicatie is een gezamenlijke uitgave van:

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

www.rijksoverheid.nl

December 2024